

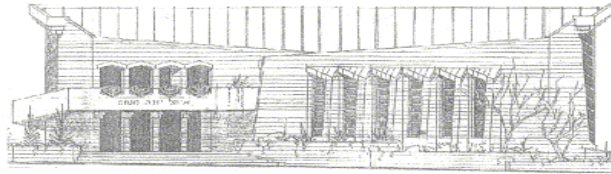
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה שבת שובה תשס"ט מאת הרב דוד אברהם ספקטור בנושא:

וטהר לבנו!

"וטהר לבנו לעבדך באמת".

שבת שלום. תפילת יום הכיפור מרגשת מאד ויש משפט אחד שאני חוזר עליו הרבה פעמים במיוחד בתפילת נעילה והוא: "וטהר לבנו לעבדך באמת". בשבילי זה לב התפילה. לב הפניה שלי ושלנו לבורא עולם, שבאמת נהיה טהורים, בלי פניות אישיות, בלי אינטרסים אישיים. רק טהרת הגוף, טהרת הלב, טהרת הנשמה. קבלנו נשמה טהורה על מנת לעבדך **באמת**. לכן השנה אני רוצה להקדיש את דרשת שבת שובה להיבטים השונים של הטהרה בישראל.

מנהג לטבול ערב יום כיפור משום תשובה

נפתח במנהג ותיק. נהגו כל ישראל לטבול במקוה לפני יום הכיפורים, כפי שכותב הרמ"א (דרכי משה תרו"ג) בשם המהרי"ל: "יטבול בערב יום הכיפורים משום תשובה, כגר המתגייר." הטבילה הזאת דומה לטבילת גר. כל גר הוא כקטן שנולד. מתחיל דף חדש. וזה דומה לדברי הרמב"ם בהלכות תשובה (ב,ד): "מדרכי התשובה... משנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה." ומסביר הרב יוסף דב סולוביצקי זצ"ל בספרו הררי קדם (ח"א, ס' מ'): "הנה מבואר בדברי הרמב"ם, דזהו כוחה של תשובה, להפוך את הגברא לאדם אחר ואינו אותו האיש שחטא במעשיו. אשר על כן נראה דזהו יסוד ענין הגירות שבתשובה, דהא קיי"ל דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ועל כן בעל תשובה חשוב כגר. וממילא אינו אותו איש שעשה החטא כלל. וזהו שורש המנהג של טבילה בערב יום הכיפורים." אגב לא רק בערב יום הכיפורים טובלים. יש שטובלים כל ערב שבת וסיפר לי אחד מחברי הקהילה שכל פעם שהוא חוזר ארצה הוא טובל כדי להיטהר מטומאת ארץ העמים ולהיכנס בחזרה לקדושת ארץ ישראל.

התשובה והשנוי שבטבילה

על התשובה והשנוי הגדול שהטבילה יכולה לגרום למדתי ממעשה שהיה לפני שנתיים. לפני ראש-השנה נסעתי אז מירושלים לבית-שמש. בדרך הרגשתי עייפות ועצרתי להתרעננות בתחנת הדלק במסילת ציון כדי לקנות שתיה, כדי לא להרדם על ההגה ח"ו. נכנסתי לקיוסק שבתחנת הדלק וערבי בשם "שריף" בא לקראתי ושמו מאד לפגוש אותי. הוא הזמין אותי לשלחן היחיד שהיה בקיוסק. שריף הוא קבלן ערבי-נוצרי מסאסה בגבול הצפון ובקי בשיטות השונות של כשרות המקווה. התיישבתי בקיוסק והתחלנו לדבר. אחרי-כמה דקות נכנס לקיוסק יהודי בגיל ששים בערך, שלא הכרתי לפני-כן. שריף הכיר אות והזמין גם אותו לשלחן הקטן בקיוסק. שריף שאל לשלחו ואז אותו יהודי התחיל לשפוך את צרותיו בפנינו. אשתו חולת לב ויש לה עוד בעיות רפואיות אחרות וגם אין שלום-בית ביניהם. היהודי מדבר ומדבר על צרות אשתו עד שהערבי הזה, שריף מצליח לעצור אותו ואומר לו: תשמע יש כאן רבי, הוא יברך אותך! שאלתי אותו מאיפה הוא והוא מספר שהוא מהאזור הישן של בית-שמש. אמרתי לו, אם-כן שם יש הרבה בתי כנסת, תכנס לאחת מהן ותתפלל לה' שישלח לאשתך רפואה שלמה ושיהיה שלום ביניכם. אומר לי אותו יהודי: אני לא דתי וגם אשתי לא דתיה. אמנם אבי היה רב במרוקו והוא קבור כאן בבית העלמין של בית-שמש, אבל אני חילוני וגם אשתי חילונית. זה לא מתאים לנו להתפלל. והוא המשיך לספר על צרות אשתו. אחרי כמה דקות פתאום אומר שריף, הקבלן הערבי ליהודי הזה: שאשתך תלך למקווה! תשאל את הרב, הוא יגיד לך שזה טוב! היהודי היה קצת מופתע מדברי הערבי, אבל אחרי כמה שניות חזר ואמר: תשמע אני לא דתי וגם אשתי לא דתיה, זה לא מתאים לנו. אמנם אבי היה רב, אבל אני לא בדרך הזו. המשכנו לדבר על נושאים אחרים. לפני שנסעתי לבית-שמש אמרתי לו: ביחס לצרות של אשתך. שמעת מה שאמר לך שריף. גם אני אומר לך שאשתך תלך למקוה והכל יהיה בסדר, גם מחלת הלב וגם שאר הבעיות הרפואיות וגם שלום בית ביניכם. נפרדנו בחום ושכחתי מכל המפגש הזה.

אחרי כמה חודשים ניגשתי לאתר הבניה של המקוה חדש אז ברח' ראובן, כדי לדבר עם המהנדס. הוא רצה מיד להתחיל לדבר על המשך הבניה. אמרתי לו: מה קרה, לא אומרים בוקר טוב? וניגשתי לכל אחד מהעומדים שם וברכתי אותם אחד, אחד בבוקר טוב. עד שהגעתי לאחד שלא זכרתי מאיפה אני מכיר אותו. הוא אומר לי: אתה לא זוכר אותי?! אני מתחנת הדלק במסילת ציון! ישבנו יחד עם שריף בקיוסק. אהה עכשיו נזכרתי ושאלתי אותו: מה שלומך? ומה שלום האשה? ושאלתי אותו "דוגרי": היא הלכה?

והוא השיב לי להפתעתי: בוודאי! ומאז שהיא הלכה למקוה אין לה עוד מחלת לב והרופאים לא יודעים מה קרה וגם שאר הבעיות הרפואיות נגמרו ויש שלום ואהבה בינינו! ועוד סיפר לי שבאותו יום הוא הלך לבית העלמין, לקברו של אביו שהיה רב במרוקו, ושפך שם את לבו וסיפר לאביו על כל הצרות של אשתו ויצא משם אדם אחר. באמת שערי תשובה לא ננעלו. נפרדנו בחום ובחיבוק חזק.

כפרה וטהרה

מושג הטבילה והטהרה קשור במיוחד ליום הכיפורים. מסביר הרב סולוביצקי ב"על התשובה" ("כפרה וטהרה"), שביום הכיפורים יש שני מוטיבים מרכזיים: כפרה וטהרה. נוסף לטהרה, לטבילה שלנו בערב יום הכיפורים לשם תשובה על חטאים וחמשת הטבילות של הכהן הגדול ביום הכיפורים עצמו, יש ביום הזה גם כפרה על חטאינו. כפי שמובא בפרשת אחרי מות (טז, ל) בסוף עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים: **כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ.** ומה ההבדל בין **יִכָּפֵר** - כפרה לבין **לְטָהָר** - טהרה. החטא מחייב עונש בבית דין של מטה או בבית דין של מעלה. כפרה פירושה מחילה, מחיקה. בעקבות הבאת קרבנות, הקב"ה מכפר ומוחל לאדם על העונש שהוא חייב בו. **בְּזֹאת יָבֹא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָרֹן בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה... וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה... וְהִיָּתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֶּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתֵם אֶחַת בַּשָּׁנָה.** אכן הקרבנות ביום הכיפורים גורמים לכפרה, למחיקת העונש, אבל לא לטהרה. וזה היה בזמן המקדש. ובימינו שאין מקדש לדעת רבי במסכת יומא (פד:), עיצומו של יום הכיפורים מכפר גם בלי תשובה. העוצמה הרוחנית שיש ביום הכיפורים, בכל-נדרי, בנעילה מכפר. הקב"ה מוחל לכל יהודי על חטאיו. יש כאן כפרה, אבל חסרה טהרה, מהפך באישיותו של האדם. החטא לא רק גורם לחיוב של עונש, הוא גם גורם לטומאת אישיותו של האדם, או כדברי הרב סולוביצקי: "החטא פוגם פגימה "מטא-פיזית" באישיותו של האדם, בקדושתו של האדם. לכן לא מספיקה כפרה אלא יש צורך בטהרה שמטהרת את האדם מן הטומאה, משחררת אותו מטמטום הלב, מאטימות החושים, מחזירה לאדם חיותו ונותנת לו מחדש את דמותו המקורית." לכן אנו טובלים בערב יום הכיפורים. מחדש בזה הרב סולוביצקי ש"אי אפשר לעשות שליח לטהרה. טהרה היא חובת הגברא, אי אפשר לטמא לשלוח שליח למקוה לטבול עבורו. אי אפשר לשלוח שליח שירים אותך מן הזוהמה אל הקדושה, מן הטומאה אל הטהרה. הלא כך היה ביום הכיפורים אומר הכהן הגדול להם: מה שנוגע לקרבנות, לכפרה, לעיצומו של יום, הרי אנחנו עוסקים בעבודה, אבל מה שנוגע לטהרה, זאת איני יכול לעשות עבורכם, זאת עליכם לעשות, כל אחד בלבדו ואומר להם: תִּטְהָרוּ!"

השאיפה לטהרה בדור

אי אפשר לתאר את השאיפה לטהרה ולתשובה שיש בדור הזה. באחת ההרצאות שנתתי בדרום הארץ בקורס לבלניות השתתפה אשה חילונית, לא שומרת שבת. היא פסיכולוגית בבית חולים גדול וגרה במושב, שבו רוב האוכלוסיה לא דתית. החלום שלה הוא שיהיה מקוה-טהרה במושב הזה. נסעתי עם אשתי לבקר אותה במושב. מקום של וילות ובנה ביתך ולא ראינו שם חובשי כיפה. בהתלהבות היא הביאה אותנו לחורבה בחלק הישן של המושב. חורבה של חדר אחד שהיתה בשנים הראשונות של המדינה המקוה של המושב כאשר העולים החדשים עוד היו שומרי תורה ומצוות. מאז המקום הוזנח. בין הקוצים והמים המעופשים יכולתי לזהות את בור הטבילה הישן ואוצרות-המים. אני בטוח שהקב"ה שומע תפילתה הטהורה ובאחד הימים החלום שלה יהפוך למציאות ובמקום יבנה מקוה טהרה מודרני ומרווח. אחי ורעי לפעמים אנחנו שוכחים שאנו בדור של גאולה, לא רק בדור של גאולת קרקעות והקמת מדינת ישראל אלא לא פחות מזה בדור של גאולת נפשות-ישראל, בדור של תשובה.

בדור הקודם היה קשה למצוא מקום כשר בקיבוצים של השומר הצעיר ותנועת העבודה. מדי פעם אנו מבקרים דודה זקנה של אשתי בקיבוץ חילוני בצפון הארץ. בעבר היה אפשר לשתות שם כוס מים בכוס חד-פעמי ובפסח אכלו שם בהידור בחדר אוכל חמץ ומצה יחדיו. מאז כמו ברוב הקיבוצים בארץ עשו תשובה גדולה ולחדר אוכל של הקיבוץ הזה יש תעודת כשרות של הרבנות עם משגיח במקום. אני זוכר כשלמדתי בישיבת מרכז הרב היה ראש הישיבה, הרב צבי יהודה קוק זצ"ל שולח כל שנה ליום הכיפורים עשרה בחורים לקיבוץ צרעה, ליד בית-שמש. ובמוצאי יום הכיפורים היו חוזרים אליו ומספרים בהתרגשות על התפילות שהיו להם יחד עם אנשי הקיבוץ. אז זה היה מעשה חריג, יוצא דופן. היום ב"ה ברוב הקיבוצים החילוניים בנו בתי כנסת וברבים מהם מתפללים בקביעות. ויתרה מכך, לפני שנים שאלו אותי נשים מהקיבוץ צרעה למה אין מקוה-טהרה אצלם בקיבוץ ולמה הן צריכות לנסוע לבית-שמש? אין לי ספק שרוח התשובה והטהרה שאוחדת ברבים מאחינו ואחיותנו בני הקיבוצים תביא לכך, במיוחד בעידן ההפרטה, שבכל קיבוץ יהיה נוסף לחדר אוכל כשר ובית-כנסת מפואר ופעיל, גם מקוה טהרה מהודר.

ועל התעוררות התשובה במימדים גדולים אלה ובמגזרים שהיו רחוקים מזה כתב כבר בזמנו הרב קוק (אורות התשובה ה, ז): "העתיד יגלה את הפליאות של גבורת התשובה, ויהיה גלוי זה מעניין את העולם כולו באין ערוך הרבה יותר מכל החזיונות המפליאים שהוא רגיל לראות בכל מרחבי החיים והמציאות."

כוונת הטבילה

עם כל החשיבות שיש במעשה הטבילה, חשוב מאוד מה עובר בראש האדם בשעה שהוא מקיים מצות הטבילה. וכך ניתן ללמוד ממסכת תענית (טז:). אמר רב אדא בר אהבה: אדם שיש בידו עבירה, ומתודה ואינו חוזר בה למה הוא דומה - לאדם שתופס שרץ בידו, שאפילו טובל בכל מימות שבעולם - לא עלתה לו טבילה. זרקו מידו, כיון שטבל בארבעים סאה - מיד עלתה לו טבילה. "וכן פוסק הרמב"ם (תשובה ב, ג): "כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ." לכאורה באדם שטובל ושרץ בידו, יש שתי בעיות הלכתיות אחרות. בעיה הראשונה היא שיש כאן חציצה. הוא אוזח בשרץ וזו חציצה והטבילה לא כשרה. כנראה שזו לא הבעיה כאן והוא אוזח בצורה רפויה את השרץ והמים יכולים להיכנס בין ידו לשרץ ומצד זה הטבילה כשרה. והבעיה השניה היא

שהוא מכניס דבר טמא כמו שרץ למקוה. וגם כאן נראה שאין בעיה. גם האדם נכנס טמא למקוה. אמנם יש הבדל מהותי בין אדם טמא לשרץ. אדם טמא זו טומאה חיצונית בלבד ואחרי הטבילה האדם הוא טהור גם מצד גופו. והטעם לזה הוא שלאדם מישראל יש תמיד נשמה טהורה, כפי שאנו מודים כל בוקר בתפילת אלוקי נשמה: "נשמה טהורה שנתתי בי". לעומת זה השרץ הוא במהותו טמא וגם אחרי הטבילה הוא נשאר טמא וטבילה במקוה לא יכולה לשנות אותו. מכל מקום אין זו בעיה להכניס דבר טמא למקוה טהור. אז מה הנמשל במשל השרץ, שמובא בגמרא וברמב"ם: ? התשובה היא שהשרץ שהאדם הזה מחזיק מראה על כוונותיו לעתיד. אחרי הטבילה האדם נטהר, אבל ברגע שהוא יוצא מהמקוה והשרץ בידו הוא נטמא מחדש. וזה מראה שבשעת הטבילה, אף שעשה את מעשה הטבילה כדת וכדין כוונתו לא היתה טהורה אלא הוא התכוון מיד אחרי הטבילה הכשרה להיטמא מחדש. ואולי הוא גם הולך לעשות סעודה טובה עם השרץ כמנה עיקרית. ברור שאין כאן חרטה, אין כאן קבלה לעתיד של תשובה. כפי שהוא נכנס למקוה עם מחשבה טמאה כך הוא יוצא מהמקוה עם מחשבה טמאה. נכון עכשיו הגוף טהור, אבל זה לא מספיק. טבילת ערב יום הכיפורים היא משום תשובה וכגר שנוול. בלי תשובה בראש, הטבילה לא מועילה. גר שלא מקבל עליו לקיים את כל מצוות התורה לפני הטבילה, הטבילה לשם גירות לא מועילה לו כלל. גר שיבוא עם שרץ בידו לבית הדין, בית הדין לא יגייר אותו גם אם הוא מוכן כל יום לטבול במקוה או אפילו חמש פעמים ביום כמו הכהן הגדול. העיקר חסר מן הספר וזו הכוונה, השינוי לטובה בראש: החרטה, עזיבת החטא וקבלה לעתיד של המצוות.

וכעין זה נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן קצח סעיף מח): "נדה שטבלה בלא כוונה, כגון שנפלה לתוך המים או שירדה להקר, הרי זו מותרת לבעלה." זאת אומרת שלפי השלחן ערוך בדיעבד כוונת המצוה לא מעכבת, אם טבלה בלא כוונה, אבל אם טבלה בכוונה הפוכה, עם שרץ בראשה נראה שגם לדעת השלחן ערוך הטבילה לא עלתה לה. חולק עליו הרמ"א וכותב: "ויש מחמירין ומצריכין אותה טבילה אחרת ויש להחמיר לכתחלה." לפי הרמ"א כוונת המצוה מעכבת ויש צורך בטבילה חוזרת עם כוונה. ה"ט" (ס"ק מ') מביא מקרה ביניים: "אבל אם אנסה חברתה אותה וטבלה, הוה טבילה לדברי הכל כי כוונת חברתה הוי שפיר כוונה." מחדש כאן ה"ט" חידוש גדול והוא שכוונת החברה, כגון כוונת הבלנית מועילה לאשה שטבלה בלא כוונה. זה אומר שהמחשבות שלנו לא רק משפיעות לטובה על עצמנו אלא גם משפיעות לטובה על אחרים בלי שהם בכלל מודעים לזה. תחשוב טוב, יהיה טוב ! גם במדע גילו שכוונה ומחשבה טובה, חיובית ואופטימית משפיעה אפילו על גוף האדם. זרימת הדם טובה יותר, זה מוריד קורטיזול והורמון המתח נחלש. זה מחזק את המערכת החיסונית, מרפה שרירים ומוריד לחץ דם.

כוונה טובה במצוות ובתפילה

יש המגיעים לשנות הארבעים ופתאום מאבדים את הטעם במצוות והכל הופך למצוות אנשים מלומדה לאיזה הרגל בלי טעם ורצון. ויש צעירים שגדלים בבתיים של הורים דתיים ואפילו הורים שחזרו בהתלהבות בתשובה לפני עשרים שנה ומשום מה הילדים לא מתלהבים. והם שואלים את עצמם: איפה נכשלנו ? התשובה היא: לא נכשלתם, אתם אפילו מקיימים את המצוות בהידור בכל פרטי ההלכות אלא שכחתם את הראש, את הכוונה את המחשבה הטובה בזמן קיום המצוות. קיום המצוות הפך לדבר יבש, קו לקו, צו לצו, כדברי הנביא.

מסופר על אדמו"ר אחד שאחרי תפילת שמונה עשרה ניגש לאחד המתפללים ואמר לו: "שלום עליכם". שאל אותו יהודי: למה הרב מברך אותי ב"שלום עליכם", הלא הייתי כאן כל הזמן בבית-הכנסת. אמר לו האדמו"ר במחשבות שלך לא היית כאן בזמן התפילה, בזמן תפילת שמונה עשרה היו המחשבות שלך בבורסה בנפילת המניות ובעליית המדד."

לא לחינם אנו מתפללים בכל שבת וחג: "קדשינו במצותך". אין אנו מתפללים להקב"ה שיתן לנו כח ויכולת לעשות המצוות. זה בסדר ולזה הקב"ה דואג מאה אחוז. התפילה היא קדשנו במצותך, שנרגיש קדושה בכל מצוה, שהמצוות לא יהיו יבשות, טכניות. אם נחשוב טוב בעת עשיית המצוות יהיה טוב, נרגיש התחדשות בכל מצוה. תשאלו: איך יכולה להיות תחושת התחדשות במצוות שאנו עושים כל יום ? ההתחדשות היא לא במעשה המצוה אלא במחשבה, בכוונה. יש נוהגים לומר לפני כל מצוה "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה... בשם כל ישראל. הנני מכוון... לקיים מצות בוראי..." לא בכל מצוה אנו נוהגים לומר בפה הנוסח הזה. אבל לחשוב על זה לפני המצוה וקצת בעת המצוה זה מהפך חיובי בראש. אני לא הולך לקיים את המצוה רק למימוש עצמי או מתוך הרגל שכך גם עשו אבי ואמי, סבי וסבתי. לא, אני עכשיו בשליחות. אני כאן בשם כל ישראל. אני הולך לעשות את המצוה בכל פרטיה, כדי שהנר שבמצוה יאיר לא רק לי אלא לכל ישראל. לשם קודשא בריך הוא ושכינתיה. יש לי צו 8 ביד. דרך המצוה אני מתחבר אל ה' ואל השכינה, אל עמו "ושכנתי בתוכם". דרך המצוה אני מתחבר אל האחים והאחיות שלי. זו הרגשה נפלאה. אני ממקד ומרכז את מחשבתי בכל זה ומוסיף לזה עוד רעיונות חדשים וכוונות אישיות משלי בעת קיום המצוה. זה הופך את המצוה לחויה בלתי נשכחת. בדוק ומנוסה שתרגישו אז באמת קדשנו במצותך ולא רק קיימנו מצוותיך. תרגישו קדושה התעלות וחיבור בכל מצוה. והילדים שרואים את אבא ואמא מקיימים את המצוה מתוך התלהבות פנימית, דביקות ושמחה, לא יכולים להשאר אדישים ונדבקים בחיידק החיובי הזה. משבר הארבעים פלוס יכול להוביל למהפך, לא מהפך במעשים חיצוניים אלא מהפך בראש, בתחיית והתחדשות הכוונות. ממש להיוולד מחדש. וגם הרגש לתורה, למצוות ולתפילות יתחדש בעקבות התחדשות הכוונה והמחשבה הטובה.

יש המחפשים את עולם הכוונות וריכוז המחשבה במזורים בהודו ובנפאל. כדי לקבל מנטרה ולהפוך את התפילה למדיטציה חיובית יהודית לא חייבים לנסוע עד הודו או להצטרף לאחת הכתות בארץ. המנטרה שלנו היא שוית' ה' לנגדי תמיד. בכל דרכיך דעהו. זה עובד. וזה עובד אפילו יותר חזק ובמיוחד ויותר מאוזן מכל מנטרה ומדיטציה אחרת שמנתקת לפעמים את האדם מהעולם הראלי. כשהייתי רב באוניברסיטה העברית התקיים שם בבית המדרש בקמפוס קורס למדיטציה יהודית שחזק סטודנטים רבים בתפילה.

לענין חיוב הכוונה בתפילה וברכות כותב השולחן ערוך (אורח חיים סימן ה): "יכווין בברכות פירוש המלות. כשיזכיר השם, יכווין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל." ומוסיף המשנה ברורה (ס"ק א): "כמו שאחז"ל [במס' ברכות מ"ז] שלא יזרוק הברכה מפיו אלא יכווין בעת האמירה ויברך בנחת וזה לשון ספר חסידים סי' מ"ו: כשהוא נוטל ידיו או שמברך על הפירות או על המצות השגורות בפי כל אדם יכווין לבו לשם בוראו אשר הפליא חסדו עמו ונתן לו הפירות או הלחם ליהנות מהם וציווהו על המצות ולא יעשה כאדם העושה דבר במנהג ומוציא דברים מפיו בלא הגיון הלב." כוונה אמיתית ועמוקה מרגישים ויכול להפוך יהודי מרוחק ליהודי חם. וכך מספר הרב סולוביצקי (על התשובה 309) על "הפילוסוף היהודי-גרמני פראנץ רוזנצווייג, שכמעט עבר את סף השמד. פעם אחת בימי מלחמת העולם הראשונה הוא נכנס ביום הכיפורים לבית מדרש חסידי קטן ויצא משם אדם אחר. לפתע נעלם המשומד, נעלם המתבולל, נעלם היהודי השונא את עצמו ויהודים אחרים והופיע היהודי הגדול פראנץ רוזנצווייג. ומסכם הרב סולוביצקי: "זוהי תשובה הבאה מהתפרצותה הספונטאנית של שלהבת י-ה המאחזת את נר-אלוקים, נשמת האדם. היא באה מבפנים אל החוץ."

לסיום - הקב"ה מטהר את ישראל

בסוף מסכת יומא (ח,ט), מסכת יום הכיפורים מובאת משנה בשם ר' עקיבא: "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיה י"ד) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל." ונשאלת השאלה: האם באמת הטהרה הוא הנושא המרכזי של יום הכיפורים, הלא יש נושאים חשובים אחרים ביום הזה כתשובה בין אדם למקום ותשובה בין אדם לחברו. למה ר' עקיבא שחי אחרי חורבן הבית השני מתמקד בנושא הטהרה. משיב ומחדש הרב סולוביצקי מתוך מבט היסטורי רחב, ש"מאמר זה נאמר ככל הנראה בסמוך אחרי החורבן. עלינו להבין את המנטליות ואת שברון הלב של יהודים באותה השנה הראשונה לאחר החורבן. הנה הגיע יום הכיפורים ופתאום מצאו עצמם בלי עבודת היום, בלי כהן גדול הנכנס לקודש הקדשים, בלי קטורת, בלי 'היום טוב שהיו עושים לו בצאתו מן הקודש', בלי כל התכונה הקדושה של יום הכיפורים בזמן הבית. יהודים הרגישו אותה שעה כאילו הכל אבוד. ואז בא ר' עקיבא והכריז: 'אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים?'. לטהרה אינכם צריכים קרבנות, אינכם צריכים כהן גדול, די לכם במה שכתוב: לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ - הכנסו נא יהודים לִפְנֵי ה', הרגישו נא קרבתו וטהרתם. צריך אדם להיכנס אל הקב"ה, אל קדושת יום הכיפורים, כמי שנכנס לתוך מקווה. כולו, ללא חציצה

לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ!" עד כאן דברי הרב סולוביצקי. ויש לשאול עוד על סדר המשנה, למה קודם כתוב: 'לפני מי אתם מיטהרים', זאת אומרת קודם אתם, עם ישראל מטהרים את עצמכם ורק אחר-כך כתוב: 'מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים!', רק אחרי שטהרתם את עצמכם, הקב"ה מטהר אתכם? ומשיב פרשן המשנה, התפארת ישראל על זה ששונה הטהרה שאנו מטהרים את עצמנו מטהרת הקב"ה. המשמעות שאנו מטהרים הוא: "שתסלחו זה לזה. ובשביל שתסלחו זה לזה, גם הקב"ה מטהר אתכם ומכפר לכם." ערב יום הכיפורים עלינו לבוא עם לב טהור אחד אל השני, לסלוח אחד לשני. "וטהר לבנו" בכוונה טהורה באמת. זה קשה, אבל אפשרי וכשם שאנו נסלח אחד לשני, כך הקב"ה יסלח לנו ולכל ישראל ויכתוב ויחתום כולנו עם כל כלל ישראל בספר חיים טובים, בספר גאולה שלמה במהרה בימינו - אמן.